

ירושלים	16: 31	כניסת שבת	יציאת שבת
ת"א	16: 52		17: 48
חיפה	16: 40		17: 48
באר שבע	16: 53		17: 51

איילון של צהרון

פרשת "בְּשַׁלַּח" - שבת שירה

פרשת השבוע היא פרשת הדרך שעשו בני ישראל ממצרים להר סיני.

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה, מֵה-תִּצְעַק אֵלַי; ... " (י"ד, ט"ו)

ושאל בעל **האהבת שלום** ז"ע: מה פשר אמירתו של הקב"ה למשה – מה תצעק אלי, והרי לא מצאנו בתורה שצעק משה להקב"ה? אלא, מה שאמר משה אל בני ישראל - "הֲתִצְבּוּ וְרָאוּ אֶת-יְשׁוּעַת ה'" – דברים אלו נתקבלו בשמים כתפילה וכצעקה! **כי כשאדם בוטח בה' ומצפה לישועתו**, בשמים זה נחשב לצעקה והבקשה הגדולה ביותר!

ר' משה ג. ורעייתו, היו אהובים ואהודים בפי כל, ואולי לכן סאת יגונם הכאיבה לכל כך הרבה אנשים. כבר יותר מעשור חלף מאז באו בברית הנישואין, ועדיין לא זכו להיפקד וטרם נשמע קול תינוק רך בביתם. בני המשפחה המורחבת הרבו להזכיר את שמותם בתפילה, ואף ערכו למענם סגולות שונות. גם הזוג לא פסק מלפעול בענין, ולאורך התקופה הממושכת עומד לצידם יועץ רפואי בכיר ומוכר. התרוצץ עימם ברחבי הגלובוס, פתח בפניהם שערים במראות ייחודיות, והיה מעורה בכל הפרטים כדי להחיש את הישועה.

אך השנים חלפו, וישועה אין. בבית ריק, המשיכו ר' משה ורעייתו לשבת, וייאוש החל מזדחל לליבם. הם כבר עשו הכל כולל הכל, ועדיין – שערי שמים חתומים ונעולים מלפאם ולשמחם.

תינוק לא מעיר אותם בלילות, וילד לא מפזר את המשחקים שאינם. ואז הגיע יום דרמטי במיוחד. זה היה לאחר תקופה שבה שהו בחו"ל, במסע מתיש בו נערך מאמץ מורכב בתקווה להגיע לישועה המיוחלת. באותו יום הגיעו התוצאות, והיועץ המטפל נחרד לגלות כי גם הפעם – למרות המאמץ הרב וההשקעה האדירה - העניין הסתיים בכישלון. בכנים ונבולות התקשר היועץ לר' משה, לבשרו בבשורה הקשה:

"ר' משה, אני נורא מצטער להודיע שזהו זה. עשינו את כל מה שאפשר, הפכנו את כל העולם. דיברתי עם הרופא לנוכח התוצאות, והוא פסק את פסוקו ואמר שאין סיכוי, אין סיכוי בעולם!"

היועץ הניח לר' משה לעכל את הבשורה הקשה, והבטיח להתקשר שוב בעוד כמה ימים. אך למרבה הפתעתו, כבר למחרת התקשר אליו ר' משה בנושא אחר לחלוטין, כשהזמינו לסעודת 'סיום מסכת' שהוא עורך בעוד כשבוע. 'מאוד חשוב לי שתבוא', אמר ר' משה בשיחת הטלפון, 'התיידדנו כבר, אנחנו מכלירים היטב זה את זה. אני מזמין את כל בני המשפחה, ואתה – כאח לי ממש!"

על אף שאין עיתותיו בידיו, הזדרז היועץ למעמד הסיום בביתו של ר' משה. 'הואיל והוא מצפה כל כך לשמחה המתעכבת, לפחות אשתתף בשמחת הסיום שלו', הרהר בדרכו לאירוע. כמוהו חשבו כל יתר בני המשפחה ומספר חברים קרובים, שהתכנסו בערב הסיום בביתו של ר' משה, בלי לדעת על מה הסיום ועל שום מה נערכת המסיבה.

ואז, אחרי המנה הראשונה, לפני המנה העיקרית, ביקשו האורחים לשמוע את הסיום. 'איזו מסכת אתה מסיים?' – שאלו האחים והגיסים. ר' משה מילא פיו מים, וניגש ליועץ המלווה אותם מזה שנים, גחן אליו ולחש באוזנו: 'אני מבקש שתקום ותספר את הקביעה הרפואית הנחרצת ששמעת בענייני אך לפני שבוע, מול כל הקהל!"

היועץ נאלם ונדהם. 'מה?!?!' – כמעט שאג בתמיחה, 'אתה מבקש שאני אקום עכשיו ואספר על הסיכוי האחרון לישועתך שאבד ואיננו? באמת אתה מצפה שאצטט מילה במילה מה שנאמר לי בעניינך?!"

'אכן כן!' – שב ר' משה על הקביעה, ולחץ על היועץ לשתף עמו פעולה. 'אני מבקש שתקום ותודיע לכל בני משפחתי את דברי הרופאים, מילה במילה, בלי להחסיר דבר!' באי נעימות בולט, כחכח היועץ בגרונו, אך לנוכח בקשתו המוצהרת של המארח, ניאות לשאת דברים: 'רבותיי, אמר היועץ בהתרגשות, 'כולנו יודעים את סאת יגונם של ר' משה ורעייתו, נוכח המתנתם הארוכה לישועה. ר' משה ביקש ממני לספר לכם, כי לפני כשבוע חזרו התוצאות ממהלך מאוד מורכב ומסובך שערכנו בחו"ל, והתוצאות היו - - -'

היה ניתן לחתוך את המתח בסכין, למשש אותו בידיים. כל הנוכחים ישבו פעורי פה, איש מהם לא חשב שהנושא יפתח כאן ועכשיו על שולחן הסעודה בקול גדול. הם היטו אוזניהם ושמעו את היועץ מצטט מילה במילה, כשכאב עצור זועק מכל מילה: 'לדברי המומחים, אין מנוס מלקבוע בצער שאבד הסיכוי האחרון!"

"וַיְהִי, בְּשַׁלַּח פְּרַעַה אֶת-הָעָם, וְלֹא-נָחַם אֱלֹקִים דָּרָךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, כִּי קָרֹב הוּא: כִּי אָמַר אֱלֹקִים, פֶּן-יִנָּחֵם הָעָם בְּרִאתָם מִלְחָמָה--וַיִּשְׁבּוּ מִצְרַיִם. " (שמות, י"ג, י"ז)

אמרו חכמים, שהקב"ה לא נחם באופן טבעי - "וְלֹא-נָחַם אֱלֹקִים דָּרָךְ אֶרֶץ" - כדרכו של עולם. שהרי נהוג בעולם, כי מים יורדים משמים ולחם עולה מן הארץ, ואילו עם בני ישראל נהג ה' יתברך להיפך- לחם הוריד מן השמים – המן, ומים העלה להם מן האדמה (עלי באר).

"וַיִּשְׁבּוּ אֱלֹקִים אֶת-הָעָם דָּרָךְ הַמִּדְבָּר, יָם-סוּף; וְחַמְשִׁים עֶלֹו בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. " (י"ג, י"ח)

מפרש רש"י: חמושים – "אחד מחמשה יצאו, וארבעה חלקים מתו בשלשת ימי אפילה:" והדבר מעורר מחשבה: אם היינו שומעים ש-80% מהציבור מסכימים על משהו, האם היינו מעזים לחשוב אחרת?

האם היינו רוצים או היה ביכולתנו להיות חלק מה-20%, מהמיעוט? בכל שנה מחדש התזכורת הזו מופיעה, רגע לפני בקיעת ים סוף ויציאת מצרים: רש"י כותב שרק אחד מכל חמישה יהודים יצא ממצרים. 80% נשארו מאחור, כי כלל לא האמינו ברעיון ולא התלהבו מהבשורה המהפכנית הזו. מי שהסתובב במצרים בימים שלפני השחרור, שמע בעיקר את הקולות של אותם שמונים אחוזים, הרוב העצום. היום ברור לנו שדווקא עשרים האחוזים צדקו. ורש"י בפרשנות זו, מציב בפנינו תמרוז אזהרה! לפעמים האמונה במסרים של משה רבנו לא פופולארית. לפעמים הרוב משדר לנו מסר אחר לגמרי, ובכלל לא מתחבר. לא מה שכולם נוהים אחריו, הוא האמת!

כאשר התרחש הסיפור הכי דרמטי בתולדותינו, סיפור יציאת מצרים, הרוב כנראה כלל לא האמין בו בהתחלה, לא התחבר אליו. וכך כותב הרב שמואל פולק: אנחנו אומרים שבכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. כלומר: בכל דור ודור חייב אדם לשאול את עצמו: **אם הייתי במצרים, האם הייתי חלק מה-80% או מה-20%?** האם אני שייך ל"מיעוט" שמתחבר למסרים של משה רבנו או ל"רוב" שלא מתחבר...

ביום השלישי ליציאת בני ישראל, מורה ה' למשה לשנות את כיוון המסע חזרה למצרים ולחנות על שפת ים סוף.

"וּפְרַעַה, הַקְּרִיב; וַיִּשְׂאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-עֵינֵיהֶם וַהֲגִיף מִצְרַיִם נֶסֶע אַחֲרֵיהֶם, וַיִּרְאוּ מָאֵד, וַיִּצְעְקוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל, אֶל-ה'. " (י"ד, י')

ואומר המדרש (שמות רבה): "וּפְרַעַה, הַקְּרִיב" - שהקריב ליבם של ישראל לאביהם שבשמים.

ועל זה יש לזעוק חמס: מדוע יש להמתין בתשובה עד אשר ירדוף פרעה ויענה בכל מיני עינויים, מבלי להיזכר בכך לפני כן?!

כשמגיעה על האדם צרה, מיד הוא יודע את הכתובת, מיד רץ להתברך, מיד נודר לצדקה. מדוע לחכות עד אז?! מדוע לא נתפלל בטרם צרה, נתן צדקה ברוחב יד, נפנה מזמננו ונפנה אל בוראנו.

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם, אֶל-תִּירְאוּ--הֲתִצְבּוּ וְרָאוּ אֶת-יְשׁוּעַת ה', אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם: כִּי, אֲשֶׁר רָאִיתֶם אֶת-מִצְרַיִם הַיּוֹם--לֹא תִסְפוּ לְרִאתָם עוֹד, עַד-עוֹלָם. ה', יִלְחַם לָכֶם; וְאַתֶּם, תַּחֲרִשׁוּן. " (י"ד, יג-יד)

משה רבנו האיר את הדרך לעם ישראל וגילה להם את היסוד והמפתח לישועה:

"ה', יִלְחַם לָכֶם; וְאַתֶּם, תַּחֲרִשׁוּן!" כלומר: רק אם אתם תחרישון ולא תשאלו שאלות וגם לא תעוררו ספיקות ולא תביעו חששות, אלא תאמינו באמונה שלימה ובביטחון גמור בהשי"ת שבידו להושיע, רק אז "ה' ילחם לכם!" רק בכך המפתח לישועה!

דממה מרטיטה השתררה. איש לא דיבר, איש לא ההין לפצות את פיו. את הדממה יסיע ר' משה בעצמו, כשקם והכריז בהתרגשות, כשדמעות נוצצות זולגות מעיניו:

יובן, רבותי, לנוכח הדברים הללו אני עורך סיום הלילה. סיום על מסכת השתדלות. סליקא לך מסכת השתדלות! במעמד זה הריני מודיע כי סיימתי עם כל ההשתדלויות האפשריות, אלו לא הניבו פירות. **מרגע זה – אני רק בידי בורא עולם!** עד עתה עסקתי בהשתדלות, בהתרוצצות חוצת גבולות, במאמץ חוצה יבשות. עכשיו, במעמד זה, אני מסיים את מסכת ההשתדלות, **ואני מפקיד את התיק שלנו בידי הגדולה והרחומה של אבינו שבשמים!**

הוא סיים את דבריו הקצרים, ויצא להגיש את המנה העיקרית. כל הנוכחים היו המומים ומופתעים, דבריו שיתקו אותם ממש. את המבוכה וחוסר האונים פתר ר' משה די בקלות, בהגישו בשר ועופות בשמחה ובטוב לבב, כי סעודת סיום היא זו...

סעודת הסיום הסתיימה, כל הנוכחים התפזרו בתחושות מעורבות של הלם, הערכה ורחמים שלובים זה בזה. ולא חלפו אלא אחד-עשר חודשים, בדיוק!!! – עד ששב והזמינם ר' משה לעוד סעודה. הפעם, למרבה השמחה, הייתה זו סעודת ברית מילה לבנו בכורו, שנולד בשעה טובה ללא כל השתדלות חיזונית, ללא כל עזרה, ללא כל מאמץ!

למסכת ההשתדלות – התאזרו ר' משה ורעייתו רק בביטחון ואמונה בה', וזכו לראות ניסים ונפלאותיו נגד עיניהם!

סיפור זה, אותו סיפר רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א, נועד לגלות לנו כי כל מה שנוצר כאן בעולם, כל הישג שאנו מגיעים אליו וכל ישועה שאנו זוכים בה – **הכל** מידיו של בורא עולם, **הכל ממנו יתברך**. אנו משתדלים בכל מה שאנו עושים – יען כי זהו הציווי שהוטל עלינו, אך אל לנו לרגע לחשוב שזה מה שמביא לנו את הישועה, אלא רק בורא עולם בלבד! ככל שנדע זאת בבהירות ובאופן מוחלט, ככל שנדע לשים את הגבול להשתדלות שלנו ולהשקיע הרבה יותר במה שבאמת נותן לנו את ההצלחה – כך נזכה באמת שהקב"ה ישפיע עלינו מטובו ויעטרנו בשפע טובה וברכה! (נערך מפניני פרשת השבוע)

לאחר נס קריעת ים סוף, מתחילה תקופת נדודים קצרה במדבר, שבמהלכה, נתקלים בני ישראל בצמא, ברעב, שוב בצמא ובמלחמה. אחרי קריעת הים, הלכו בני ישראל "דרך שלשת ימים" עד הגיעם למרה, שם הם מתמודדים עם מחסור במים. בשבועות הבאים, שבהם נוסעים בני ישראל ממרה להר סיני, אוזל המזון במדבר סין, המים נגמרים ברפידים ועמלק תוקף אותם. התרחשויות אלה אינן מקריות! לכל מאורע אופי ייחודי, אך לכולם מטרה משותפת:

הכנת העם לקבלת התורה. ה' יוזם אירועים שונים כדי להנך את בני ישראל להאמין בו ולהפוך אותם לעם ה'.

"ויאמר אם-שמוע תשמע לקול ה' אלקיך, והישר בעיניו תעשה, והאזנת למצותי, ושמת פל-חקי-פל-המחלה אשר-שמתי במצרים, לא-אשים עליך, כי אני ה', רפאך" (טו, כ"ו)

וניתן לשאול: אם המחלה לא תבוא, רפואה למה?

ופירשו חז"ל ששתי הבטחות יש כאן: ההבטחה הראשונה, שאם תנהג כשורה ותשמע לקול ה' – "פל-המחלה אשר-שמתי במצרים, לא-אשים עליך", וההבטחה השנייה, שגם אם חלילה, יהיה עוון וחטא, והמחלה תבוא, אם יקבל על עצמו עול מצוות, תבוא רפואה שלמה!

סיפר הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל: כאשר אשתי הייתה חולה נתנו לי לא פחות משישים וארבע עצות. לא ספרתי כמה אנשים אלא כמה עצות נתנו לי. בסך הכל הגעתי לשישים וארבע עצות...

עצה אחת הייתה נראית לי יותר מאחרות. רופא מסוים בשם ד"ר בראיין פתח ליד מיאמי בית החלמה, שהחולים מתאשפזים בו למשך שלושה שבועות ואוכלים תזונה צמחונית מיוחדת לפי שיטה שהוא המציא.

עם זה הוא התיימר להציל אנשים מהמחלה. יחסית לעצות אחרות, פתרון זה היה נראה לי הכי אמין.

שעתיים לפני שהייתי צריך לעלות עם אשתי למטוס, התקשרתי לרב שלי ואמרתי לו: "הרב, אני מרגיש שאני טס לחינם. צריך לבזבז על זה 15 אלף דולר, לא כולל עלות הטיסות! אני מרגיש שאני שם כל כך הרבה כסף על קרן הצבי, בעצם כל הכסף הזה נזרק לפח, אני לא רוצה לנסוע!" אמר לי הרב: "תיסע, גלות מכפרת, תיסע!"

איזו גלות זו הייתה... רק הטיסה למיאמי הייתה קשה ונוראה. שלושים שעות היינו במטוס והתייסרנו. ה' ירחם. היו אלו תיקונים...

בבית החלמה של הרופא הזה אין לחם ואין מוצרי חלב, אין ביצים, וודאי שלא בשר. יש אגוזים בשפע, וסוחטים מיצים מאבטיח וממלון. בנוסף לכך, מצמיחים סוג מסוים של חיטים ומחכים שיוציאו נבטים. החולה צריך לעמוד לבד ולגלגל את החיטים לעשות מהם 'חלב חיטה' ולשתות אותו, כאילו זה מה שירפא את המחלה...

הרופא הסביר לי את שיטת הטיפול הזו: "תראה, המחלות הן רק הנורות שנדלקות כדי לאותת על המידות הרעות של בני האדם. אדם כעסן מקבל מחלה. אדם גאוותן מקבל מחלה. אלו רק נורות אזהרה, שמסמנות לאדם שבאיזשהו מקום הוא לא בסדר".

הרופא המשיך ונימק: "מה אנחנו עושים לבן אדם כדי לרפא אותו? אנחנו מוציאים אותו לגמרי מהתקן הרגיל שלו. הוא היה אוכל הכל, ופתאום הוא אוכל מאכלים מוזרים ומשונים. ואז הראש שלו מתחיל לחשוב. הוא מתחיל לבנות את עצמו מחדש, להפסיק לבעוס ולהתגאות. על ידי הטיפול שלנו הוא יכול לתפוס טרמפ על השינוי בחייו, ולהתפטר מהנהגתו השלילית ומכל מידה רעה!"

יצאתי החוצה ופרצתי בבכי, תוך כדי שאני חושב לעצמי: "אני צריך לנסוע אלפי קילומטרים מארץ ישראל כדי שד"ר בראיין הגוי יאמר לי בשביל מה הקב"ה שולח מחלות, ואיך ניתן להיפטר מהן?!"

מחלות באות כדי שנשתנה ונשפר את המידות – זו המטרה של המחלות! הקב"ה הבטיח לבני ישראל שאם הם ישמרו את המצוות ויעשו הישר בעיני ה' אזי "כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך" (שמות טו, כו).

אמר **החתם סופר** זי"ע: **"תמחלה"** בה' הידיעה של מצרים היתה בזה שהקב"ה נעל בעדם את דרך התשובה, כי הכביד את לב פרעה, ואת זאת לא אשים עליך, אלא אדרבה, **"כי אני ה', רפאך"** שהקב"ה מעוררם לחזור בתשובה כדכתיב **"וימל ה' אלקיך את-לבבך"**.

סיפור יציאת מצרים מתאר את שחרורם של ישראל מעבדות למצרים ואת הוצאתם מארץ שעבודם; סיפור בקיעת ים סוף בראש פרשתנו מתאר את שחרורם של ישראל מיראת המצרים הקבועה עדיין בלבם ואת המרתה ביראת ה'. סיפור האירועים במרה, תחנתם הראשונה במדבר, מתאר את ראשית כניסתם של ישראל לעול מצותיו של גואלם. בתחנתם הבאה, במדבר סין פוקד את העם מחסור במזון:

"ויאמר ה' אל-משה, הנני ממטיר לכם לחם מן-השמים; ויצא העם וילקטו דבר-יום ביום, למען אנסנו הילך בתורת א-לם-לא." (ט"ז, ד')

מפסוקים אלו לומדים חז"ל, שעל האדם מוטל להאמין בכל ליבו שכל הנצרך לו ופרנסתו בידי שמיים הם, והקב"ה הוא הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים ובוודאי לא יטשנו, אלא יכלכל כל איש כפי צרכו, ועצם אמונה זאת יש בכוחה להביא לאדם שפע רב של פרנסה וכל טוב.

ואומר **רבי ירוחם הלוי ליבוביץ** זצ"ל ממיר בספרו **"דעת תורה"**: העיון בפרשת המן, מחייב אותנו לדעת, שלחם המן על נסיו הרבים, מסמל את הלחם של כל הדורות.

ההבדל הוא שבועד שבמן הכל היה בגלוי, הרי בכל הדורות זה בנסתר.

סגולה לפרנסה טובה!

מובא בגמרא (בבא מציעא נט) אמר רבי חלבו: "לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין הברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו" שנאמר "ולאברם הטיב בעבורה". ממשיכה הגמרא ואומרת שרבה היה מלמד: תייקרו את נשותיכם כדי שתהיו עשירים.

כי מכיוון והקב"ה מנהיג את עולמו מידה כנגד מידה, אדם המזלזל בכבוד אשתו שהיא תלויה בו, הקב"ה יזלזל בו שהוא גם כן תלוי בו.

הרב הגאון יגאל כהן שליט"א כותב בספרו "יגל ליבי בישועתך" כי אחת הקללות שנתקלה האשה בחטא עץ הדעת היא "ויאמר אלקיך תשוקתך והוא ימשך בך". הקב"ה ברא את האישה עם צורך פנימי לקבל מחמאות מבעלה, שיכבד אותה במילים, שיקנה לה מתנות ויקשיב לכל העובר עליה.

לעומתה, הגבר נתקלל "בפצת אפיך תאכל לחם" – בגן עדן הפרנסה הייתה מצויה בשפע. לאחר הקללה האדם נתחייב לעבוד קשה למחייתו.

שתי קללות אלו, האחת של האישה והשניה של הגבר קשורות זו בזו. אם הגבר מקל מעל אשתו את הקללה שלה וממלא את חסרונה במילים, ביחס ובכבוד הראוי לה, הבורא יתברך יקל מעל הגבר את קללתו ויסיר מעליו את קושי הפרנסה. אבל מי שמחסיר מאשתו שתלויה בו ולא נותן לה כדי סיפוקה - הקב"ה גם כן יחסיר מהגבר שתלוי בו בפרנסתו.

לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל

נלב"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל

נלב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.